

Austin Wright: Tony & Susan

Risto Niemi-Pynttari

TOINEN TULEMINEN

Lukeminen kulkee omia aikojaan kirjoittamiseen verrattuna. Tästä viiveestä voi löytää kiinnostavia seikkoja – ja sen voi kirjoittaa romaaniin. Kun Austin Wrightin romaanissa Susan saa ex-mieheltään paketissa romaanikäsitöiden, niin hän ajattelee että mies on parikymmentä vuotta myöhässä. Tämän olisi pitänyt kirjoittaa romaaninsa jo aikoja sitten. Tämä käsikirjoitus on tavallaan ex-miehen paluu ja Susanin lumoutuminen on allegoria lukemisen eriaikaisuudesta kirjoittamiseen nähden.

Susan ei tiennyt, että ex-mies, vakuutusmyyjäksi ryhtynyt Edward ei lopettanutkaan kirjoittamista, vaan nyt, vuosien jälkeen hän on saanut käsikirjoituksen kokoon. Näin Wrightin romaanissa luodaan asetelma jossa lukemista voi ajatella "toisena tulemisena", varsinaisena tulemisena, siinä mielessä että ensimmäinen tuleminen oli epäonnistunut ja johti avioeroon. Silloin Susan oli kokenut, että Edward oli surkea kirjoittaja joka eli hänen kustannuksellaan. Mutta toisessa tulemisessaan Edward on kirjoittanut loistavan romaanin.

Käytän ilmaisua toinen tuleminen siksi, koska tämä romaani itse on kokenut harvinaisen uudelleen julkaisemisen ja toisen tulemisen. On hämmäntävää, että romaanista itsestään voi löytää allegorian kirjailija Austin Wrightin toisesta, kuolemanjälkeisestä tulemisesta. Teos on julkaistu kahdesti. Vuonna 2003 Amerikassa vähälle huomiolle jäänyt romaani julkaistiin uudestaan 2010 – ja se sai valtavan suosion.

Lukemiseen liittyvä ajallinen eritahtisuus, liittyy myös siihen milloin teksti tekee vaikutuksen ja milloin ei. Tämä vie pohjaa pois siltä, että vain juuri kirjoitettu ja julkaistu olisi sitä minkä lukija kokisi ajankohtaiseksi

Romaanin Edward oli ensimmäisellä kerralla Susanin mielestä epäonnistunut tapaus, mutta toinen tuleminen – käsikirjoituksen muodossa – oli parasta mitä hän saattoi kuvitella. Näin kysymys liittyy yleiseen dilemmaan, jossa kirjailija henkilönä voi olla surkea ja sietämätön, mutta pystyy kirjoittamaan loistavia teoksia. Romaanin kautta tehdyt johtopäätökset tekijästä ovat näin eräänlainen kirjailijan parempi puoli.

Näin siis toisen tulemisen idea löytyy itse romaanin asetelmasta. Ehkä kustantaja oivalsi sen, tai ehkä Wright testamentissaan esitti toiveen uudelleen julkaisemisesta, kuka tietää. Ennen *Tony & Susan* bestselleriä Austin Wright tunnettiin kokeellisena prosaistina, joka tutki ennen kaikkea kerronnan mahdollisuuksia ja fiktion luonnetta.

Tony & Susan romaanissa toinen tuleminen liittyy kirjoittajan ja lukijan eriaikaisuuteen. Silä Susan, entinen vaimo, luettuaan romaanin käsikirjoituksen, jolla ei ole mitään suoraa yhteyttä heidän taannoiseen avioliittoonsa, kokee lukijana syvää yhteyttä kertojaan. Hänelle on herännyt voimakas tarve puhua Edwardille kaikista asioista, ennen kaikkea hän

haluaisi valittaa nykyisen aviomiehensä tylsyyttä. Sitten Susan tajuaa, että käsikirjoitus on Edwardille jo entinen, ja että oikeastaan hän onkin kokenut läheistä yhteyttä Tonyyn – romaanin päähenkilöön. Siitä teoksen nimi.

Aluksi Susan on vaivautunut saadessaan käsikirjoituksen. Nyt hän on lukemisen ammattilainen, Englannin kielen professori. He erosivat jo 25 vuotta sitten, syynä Edwardin epärealistinen halu tulla kirjailijaksi. Käsikirjoituksen lukeminen tuntuu ensin Susanille vastenmieliseltä, koska hän pelkäsi se vaativan paluuta vanhoihin tunkkaisiin asioihin. Hän odottaa että teksti on vanhaan unelmaan kiinni jääneen vakuutusmyyjän sääliä herättävä romaanin tekele.

Heidän avioliittonsa aikaan Edward oli vailla tuloja, ja he elivät Susanin palkalla. Ja eron jälkeen, kun Susanin usko oli loppunut, Edward joutui vakuutusmyyjäksi. Nyt kun käsikirjoitus paljastuu hyväksi, Susan muuttaa käsityksensä myös Edwardista, mitättömänä pitämästään miehestä ja kirjoittajasta.

Austin Wrightin sanotaan sisällyttäneen kirjaan myös olennaisimman siitä, mitä kirjoittaminen hänen mukaansa on. Se näyttäisi liittyvän Edwardin ensimmäiseen epäonnistumiseen ja toiseen tulemiseen.

Edwardille kirjoittaminen merkitsi niin paljon, että hän keskeytti opintonsa oikeustieteellisessä ja valitsi kirjoittamisen.

“Kun Susan sai tietää, että Edward oli kirjoittanut koko ajan, hän mietti, miksei tämä ollut koskaan näyttänyt Susanille mitään aikaansaannoksiaan. Edward selitti, ettei ollut siihen valmis, koska ne olivat vielä niin raakileita.” (138)

Avioliitto Susanin kanssa merkitsi aluksi uskoa siihen mitä mies oli tekemässä. Mutta kirjoittamisen vaikeudet sekä Edwardin jatkuvat umpikujat saivat Susanin menettämään uskonsa. Susan kysyi, miksi hänen täytyy tehdä palkkatyötä, jotta mies saa omistautua itselleen? Avioliitto kariutui siihen, että Susan alkoi vähitellen halveksia miestään, ja piti hänen kirjoittamistaan teeskentelynä.

“Avioliiton toisen syksyn mittaan Edward muuttui melko kärttyisäksi. Asiat eivät oikein sujuneet. Edward työsti aihetta, joka edellytti aivan erityistä keskittymistä. Mikä se on? Susan kysyi. Uusi romaani, pitkä runo? Edward ei halunnut kertoa, hän sanoi työnsä sujuvan paremmin, kun kukaan ei vahtinut hänen tekemisiään. Sinun ei olisi pitänyt näyttää keskeneräisiä töitäsi minulle. Minun pitää saada olla yksikseni, Edward sanoi.” (139)

Romaanissa Edward vaikuttaa lahjattomalta kirjoittajalta, tämä johtuu siitä että hän oli näyttänyt huonon ja keskeneräisen käsikirjoituksensa Susanille. Tämä eräänlainen “ensimmäinen lukeminen” oli vakuuttanut Susanin siitä, että mies petti itseään. Tämä oli epäonnekseen omistautunut asialle, joka ei sovi hänelle. Kirjoittaminen vain lisää miehen depressiivisyyttä ja pahantuulisuutta. Susan ei jaksanut ja ihastui mieheen, joka menestyi kirurgin uralla.

Tony & Susan romaani koostuu kahdesta tarinasta, Tonyyn kohtalontarinasta ja lukijan, Susanin, lukutuokioista arkisen perhe-elämänsä keskellä. Eriaikaisuus on näin mukana teoksen

rakenteessa. Käsikirjoitus nimeltä "Yön eläimet" on psykologinen trilleri, jossa hyvätah-
toinen ja epävarma Tony kohtaa piinaavan väkivallan. Tony on matkalla kesämökille vai-
monsa ja tyttärensä kanssa, kun sattuu jotain. Heidät pakotetaan tiensivuun ja sivuteille,
vaimo ja nuori tytär kidnapataan ja Tony jää yksin. Susan on ihmeissään, ja hakee selitys-
tä, haluaako kirjoittaja Edward hänen kärsivän, vai miksi hänen halutaan lukevan tarinaa
jossa väkivaltaisissa tilanteissa viivytään piinaavan kauan.

Tony & Susan romaanin nimenä kehottaa huomioimaan sekä trillein päähenkilön, että sen
kuinka Susan lukijana suhtautuu teokseen. Me lukijoina olemme samalla kutsuttu sekä
trilleriin, että sen lukijan maailmaan

Tony on heikko ja toimissaan epäroiva mies, hän on sivistynyt ja kompleksinen hahmo,
joka kohtaa banaalin ja tylyn väkivallan. Rikolliset pahoinpitelevät ja nöyryyttävät häntä,
ottamatta edes vakavasti hänen vastarintaansa. Romaanin loppuratkaisussa hänelle on an-
nettu ase, tuo asetelma on monista filmeistä tuttu: epävarma mies aseensa kanssa, vastassaan
itsevarma ja hänen heikkouttaan halveksiva rikollinen.

Käsiaseiden merkitys nousee romaanissa kohtuuttoman tärkeään asemaan. Tonyn heik-
kous esitetään kyvyttömyytenä käyttää asetta, ja lopulta kun hän päättää olla vahva, hän
alkaa ampua. Päätäväinen toiminta väkivaltaa vastaan kiteytyy käsiaseeseen. Myös Susan
lukijana pohtii pystyykö hän tarpeen tullen puolustamaan aseella perhettään. Tämä on mie-
lestäni romaanin keskeisin kyseenalainen piirre.

Trillerin sijaan romaanin keskeinen dilemma on ehkä kuitenkin Susanin ex-vaimona ja ny-
kyisenä lukijana kohtaama toinen tuleminen. Lukiessaan Susan yrittää saada selville, mik-
si Edward on valinnut juuri hänet ensimmäiseksi valmiin käsikirjoituksen lukijaksi. Onko
Edward ajatellut häntä kirjoittaessaan: onko kyseessä kosto, vai miksi lukija johdatetaan
niin piinallisiin menetyksen tunteisiin.

Vasta käsikirjoituksen myötä Susan oivaltaa, että Edward oli ajatellut häntä aina ihanne-
lukijanaan, siksi tämä ei aikoinaan osannut puhua kirjallisista yrityksistään. Ja nyt kun
tilanne on kääntynyt päinvastaiseksi, ja Susanille on herännyt tarve puhua Edwardin kans-
sa, niin taas kahdenkymmenen vuoden aikaero tulee esteeksi myös hänelle. Eriaikaisuus
ihmisten kesken on tämän varsin hyvän romaanin keskeinen teema.

Austin Wright *Tony & Susan* suom. Mari Janatuinen, Avain 2011